

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Соня Георгиева Хинкова
Департамент „Политически науки”, НБУ,
професионално направление 3.3.

за дисертация на тема „Силата и теориите за нея след Студената война”
за придобиване на научна степен „доктор”
по професионално направление 3.3. Политически науки;

с кандидат Наталия Красимилова Цветанова-Чилингинова

В представената дисертация на кандидата Наталия Цветанова-Чилингинова се изследва проблем, който има безспорна значимост в научно отношение. Темата е актуална, защото теоретичният дебат за употребата на сила във външната и международната политика и за нейните различни форми – твърда, мека и интелигентна е много активен от началото на 21 век. Определено е оригинална, защото в българската изследователска литература няма толкова задълбочено анализиране на различните теоретични школи и концепции за същността и употребата на сила в международните отношения в съвременен контекст

Успешно и в съответствие с академичните изисквания са изведени целите и методологията на изследването. Целта на изследването – да установи начина, по който концепциите за силата намират отражение в отношенията между държавите на глобалната сцена след края на Студената война.– е реализирана успешно. Самото формулиране на целта дава възможност на докторанта Наталия Цветанова-Чилингинова да направи дълбочинно и оригинално изследване, в което има обработен значителен фактологичен материал и са направени състоятелни и убедителни изводи и обобщения.

Избраната методология е удачна и позволява да се постигне убедителен политологичен анализ. Методите, които се използват от Наталия Цветанова-Чилингинова са подходящи и успешно приложени за постигане на поставената цел и решаване на изследователските задачи. Политологичният подход е защитен успешно, защото различните глави извеждат състоятелни акценти за плътното изясняване на темата,

разглеждана в дисертацията Чрез тези акценти, организирани в отделните глави, има убедително натрупване на аргументи, чрез детайлната и обстойна информация за различните концепции и интерпретации на силата и нейните разновидности в широка хронологична рамка – от древните философи до съвременните изследователи. Също така има съпоставимост във вътрешната структура на отделните глави чрез представянето на три основни аспекта – (1) как се прилага силата; (2) до какви резултати води нейната употреба; (3) каква изобщо е силата (моцта) в международните отношения;

Този многопластов сравнителен план определено задълбочава възприемането на дисертацията като убедителен изследователски продукт на автора. Теоретичният модел на изследването се откроява и в удачно структурираните изводи във всяка една от главите. От една страна те са различни в самия текст, а след това умело са структурирани и подчертани. Този подход е аргумент, който може да бъде изтъкнат за това, че има ясно разграничим, добре разработен и обоснован теоретичен модел на изследването на Наталия Цветанова-Чилингирова .

Съгласна съм с основната теза на изследването, че скоро след края на Студената война светът се връща към употребата на твърда сила. И макар играчите на международната сцена да са очаквали триумф на меката и интелигентната сила, на дневен ред отново се появява твърдата сила и тя е доминираща.

Трите изследователски хипотези, които приемам и са успешно формулирани, убедителни и добре разработени в отделните глави са:

1/ че твърдата сила ще бъде трайно установена във външната политика на държавите, в следствие на което съперничеството между Великите сили ще се изостря.(гл. 3 и 5)

2/ при използването на твърда, мека и интелигентна сила не може да се установи възходящ ред и еволюция и те не са подвластни на йерархична подредба.(гл. 4 и 5)

3/ международните институции и организации, които следва да бъдат гарант за мир и сътрудничество и израз на меката сила, не успяват да работят достатъчно ефективно и да предотвратяват или управляват международни конфликти (гл. 5)

В дисертацията на Наталия Цветанова-Чилингинова е направен обстоен преглед на изследванията, проследяващи различните идеи за силата в основните теоретични направления, както и връзката между тях. Аналитично и критично са споменати основните автори по разглежданата проблематика. Количеството на използваните автори е убедително и представително (Използваните литературни източници са 249, от които 169 заглавия са на кирилица, а 80 – на латиница.).Обстойно са разгледани основните литературни източници, както и множество изследвания, доклади и научни трудове на изявени специалисти в областта. Изследването съдържа много добре организиран научен апарат. Използваните автори са цитирани коректно и напълно съвместимо с академичните изисквания. Библиографската справка е изготвена прецизно и също отговаря на изискванията.

Структурата на дисертацията на Наталия Цветанова-Чилингинова е добре балансирана в пет глави, които имат логична връзка и последователно извеждат различните акценти на изследването. Налице е убедителна аналитична част, която е центрирана върху специфичния понятиен апарат. Аргументите за утвърждаване на използваното понятие „сила“ и неговите вариации „твърда“, „мека“ „интелигентна“ са натрупани през критичен анализ на изследванията на различни автори (български и чужди; исторически и съвременни) с подчертано оценъчен елемент от дисертанта.

Направените дотук оценки на дисертационният труд на Наталия Цветанова-Чилингинова улесняват преценката на приносите, посочени от нея самата в автореферата – 4 на брой. Да, определено изследването има приносен характер с разглеждането на специфичен казус – феномена сила, еволюцията на разбирането за сила след Студената война, както и еволюцията на теорията за силата в този период.

Убедително е изведено понятието „мека сила“ в широк смисъл и успешно е „наложено“ върху различни външнополитически подходи. Чрез него са формулирани състоятелни и убедителни изводи и обобщения, които повишават нивото на аналитичност на предложения текст.

Принос в българската политическа наука е и систематизирането на изследванията на други автори, относно водещата роля на твърдата сила след края на Студената война.

Точно това прави изследването на Наталия Цветанова-Чилингирова и източник на информация, която може да се ползва от други изследователи и политически анализатори.

Авторефератът е разработен според академичните изисквания и отговаря на необходимата структура и обем. Представя убедително дисертационния труд и съдържа приносите, разработени от автора, към които вече направих своята оценка, както и неговите публикации по темата. Самите публикации – три на брой са в достатъчно количество, според академичните изисквания, тясно са обвързани с темата на дисертацията и са публикувани в представителни издания.

Заключение: Напълно убедено давам положителна оценка на дисертационния труд на Наталия Красимирова Цветанова-Чилингирова на тема „Силата и теориите за нея след Студената война” и препоръчвам на Уважаемата Комисия да ѝ присъди образователна и научна степен „доктор” в професионално направление 3.3 (Политически науки).

Дата: 19 март 2025 г.

Подпис: .....

доц. д-р Соня Хинкова